

© Route55 / Shutterstock.com

Misije EGSO-a za utvrđivanje činjenica o situaciji u kojoj se nalaze izbjeglice sa stanovišta organizacija civilnog društva

IZVJEŠĆE O MISIJI – HRVATSKA
12. – 13. SIJEČNJA 2016.

Europski gospodarski i socijalni odbor

Izvješće o misiji – Hrvatska, 12. – 13. siječnja 2016.

U prosincu 2015. i siječnju 2016. izaslanstva EGSO-a posjetila su jedanaest država članica EU-a radi susreta s organizacijama civilnog društva koje rade s migrantima kako bi se utvrdili problemi, potrebe, neuspjesi, uspješni modeli i primjeri najbolje prakse različitih aktera u trenutačnoj izbjegličkoj krizi s krajnjim ciljem doprinošenja izradi politika EU-a. Članovi izaslanstva u Hrvatsku bili su Dragica Martinović Džamonja (Hrvatska, Skupina poslodavaca), Ellen Nygren (Švedska, Skupina radnika) i Marina Škrabalo (Hrvatska, Skupina raznih interesa), a podršku im je pružala Ana Dumitrache iz tajništva EGSO-a.

1. Uvod

Izaslanstvo je željelo prikupiti informacije iz prve ruke od organizacija koje na terenu rade s izbjeglicama kako bi utvrdilo izazove, najbolje prakse i preporuke za svladavanje sadašnje krize. Sastalo se s predstavnicima raznih međunarodnih i nacionalnih organizacija, dobrovoljcima, predstavnicima sindikata, organizacija poslodavaca, Hrvatske gospodarske komore te predstavnicima vlade. Posjetilo je i jedan centar za izbjeglice.

2. Osnovni podaci o stanju u Hrvatskoj

U vrijeme posjeta izaslanstva EGSO-a broj izbjeglica koje su u Hrvatsku ušle od početka krize 2015. godine iznosio je 585 5401. Hrvatska je otprilike od rujna 2015. godine – otkako je Mađarska na svoju granicu sa Srbijom postavila ogradu od bodljikave žice – jedna od glavnih zemalja za tranzit izbjeglica (s oko 12 000 ulazaka dnevno). Do tada su se izbjeglice kretale rutom iz Srbije u Mađarsku, a odatle u Austriju, Njemačku i sjevernije.

Od studenog 2015. godine Hrvatska organizira transport izbjeglica željeznicom, izravno iz Šida u Srbiji do Prihvatno-tranzitnog centra za izbjeglice u Slavonskom Brodu. Izbjeglice u Šidu dobivaju pomoć i hranu, a zatim se ukrcavaju u vlakove za Hrvatsku. Nakon putovanja koje traje četiri do šest sati, vlak se zaustavlja u Hrvatskoj, u slavonskobrodskom tranzitnom centru. Izbjeglice se tamo obično zadržavaju nekoliko sati kako bi se registrirali i dobili hranu, informacije i pomoć, uključujući zdravstvenu skrb. Zatim se ponovno ukrcavaju u vlak kojim za četiri do šest sati stižu u Dobovu u Sloveniji.

U siječnju 2016. godine u Hrvatsku je dnevno ulazilo 1000 do 3000 osoba (ovisno od danu) koje bi istog dana izašle iz zemlje. Broj izbjeglica smještenih u slavonskobrodskom centru, koji ima kapacitet za 5000 osoba, varirao je između 1 i 37. Radilo se osobama koje bi, primjerice, prenoćile čekajući članove obitelji.

---

¹

Podaci s [internetskih stranica](#) Ministarstva unutarnjih poslova od 13. siječnja.

Hrvatska se smatra tranzitnom zemljom, premda ima pravedan i učinkovit sustav azila i primjerene uvjete prihvata i smještaja. Između 16. rujna i 31. prosinca 2015. azil su zatražile samo 43 osobe.

3. Informacije prikupljene na sastancima 12. i 13. siječnja

Sastanak s predstavnikom Ministarstva unutarnjih poslova

Ministarstvo unutarnjih poslova ima jednu od najvažnijih uloga u izbjegličkoj krizi jer je nadležno za postupak azila, odobravanje ulaska stranaca, zaštitu granica i putne dokumente.

Izaslanstvo EGSO-a shvatilo je važnost zalaganja političke razine za pružanje pomoći izbjeglicama. Kao primjer za to može poslužiti osiguravanje besplatnog prijevoza i drugih usluga, čime je spriječeno krijumčarenje ljudi. Drugi primjer predstavlja Stožer za koordinaciju aktivnosti koji je vlada uspostavila kako bi osigurala koordinaciju između svih nadležnih tijela i ustanova tijekom izbjegličke krize. Glavnu riječ ima Ministarstvo unutarnjih poslova, a Crveni križ je od vlade dobio zadaću koordinirati aktivnosti s nevladinim organizacijama radi učinkovitog pružanja pomoći izbjeglicama.

Kad je riječ o registraciji, članovi EGSO-a saznali su da svaka zemlja na izbjegličkoj ruti (Grčka, BJR Makedonija, Srbija, Hrvatska) registrira strance koji prijeđu njezinu granicu i uzima im otiske prstiju. Razmjena informacija (o imenima i položaju izbjeglica, o otiscima prstiju) između zemalja na izbjegličkoj ruti iz raznih je razloga manjkava, primjerice zbog zaštite podataka.

Što se tiče Hrvatske, svi koji pristignu u Slavonski Brod sada se registriraju, ali to nije bio slučaj i na vrhuncu krize. Izbjeglice se fotografiraju i uzimaju im se otisci prstiju, ali ne u skladu sa zahtjevima EURODAC-a jer bi to iziskivalo previše vremena, a Hrvatska nastoji izbjeći da postane krizno žarište.

Kad je riječ o azilu, osobe koje pristignu u Hrvatsku dobivaju informacije o mogućnosti traženja azila u toj zemlji. Prikazuje im se film i dijele letci na arapskom, perzijskom, urdskom i engleskom jeziku. Relevantne informacije dobivaju i od nevladinih organizacija u Slavonskom Brodu. Objašnjavaju im se njihova prava, ali svi žele nastaviti put prema Njemačkoj jer, kako kažu, tamo imaju članove obitelji.

Situacija u pogledu prevođenja predstavlja izazov jer nema dovoljno prevoditelja za urdski, somalski i perzijski. Koriste se usluge skupine prevoditelja, u suradnji s nevladinim organizacijama koje imaju vlastite prevoditelje, i taj sustav, po svemu sudeći, dobro funkcionira. UNHCR plaća šestoro prevoditelja (taj će se broj povećati na 12).

Sastanak s predstavnicima Ministarstva socijalne politike i mladih

Ministarstvo socijalne politike i mladih obavlja zadaće povezane s ustanovama za socijalnu skrb, njegovom i zaštitom pojedinaca i obitelji, mladima, osobama s invaliditetom, žrtvama trgovanja ljudima, izbjeglicama i tražiteljima azila. Njegova je glavna zadaća u trenutačnoj situaciji pružati pomoć maloljetnicima bez pratnje.

Kada maloljetnik bez pratnje (osoba mlađa od 18 godina) pristigne u Hrvatsku, nadležni centar za socijalnu skrb dodjeljuje mu skrbnika koji je uglavnom socijalni radnik. Ti su radnici već prošli obuku UNHCR-a u Hrvatskoj, UNICEF-a i Hrvatskog Crvenog križa o svojoj ulozi i značaju za zaštitu prava djece bez pratnje. Skrbnik poduzima sve potrebne radnje kako bi dijete ponovno spojio s njegovom obitelji ako je to u najboljem interesu djeteta.

Izaslanstvo EGSO-a saznalo je pojedinosti o nekoliko konkretnih tekućih slučajeva. Jedan slučaj ticao se povratka dvojice egipatskih dječaka. Drugi se slučaj ticao trojice dječaka iz Afganistana smještenih u domu za djecu, koji su dobivali pomoć skrbnika i jednog Paštunca kojeg je pronašao UNHCR. Pohađali su nastavu na paštunskom, a dobivali su i pouku iz hrvatskog jezika. Pokrenut je postupak da se dječake poveže sa stricem jer su put željeli nastaviti s njim. Tijekom tog postupka hrvatska je vlada surađivala s Crvenim križem i UNHCR-om u najboljem interesu djece.

Sastanak s predstavnikom Međunarodne organizacije za migracije (IOM)

IOM je međuvladina organizacija posvećena promicanju humanih i regularnih migracija u korist svih. U Hrvatskoj se IOM bavi kako istraživačkim radom u području migracija, tako i radom na terenu. Njegovo osoblje ima bogato iskustvo u upravljanju kampovima i koordinaciji. U Slavonskom Brodu IOM izbjeglicama pruža informacije (primjerice prikazivanjem filma). Također imaju prevoditelje za arapski i urdski.

IOM je također uveo istraživački alat pod nazivom „matrica za praćenje raseljenih osoba“ čiji je cilj praćenje izbjegličkih tokova radi njihova boljeg razumijevanja. Osim toga, IOM ima mrežu za rano obavješćivanje koja prikuplja podatke iz nekoliko zemalja na izbjegličkoj ruti od Grčke do Slovenije – broj migranata, ozlijeđenih osoba, starijih osoba, trudnica i osoba s invaliditetom. Informacije s hrvatskim Ministarstvom unutarnjih poslova razmjenjuju se u stvarnom vremenu kako bi vlasti bile bolje pripremljene za pružanje odgovarajuće pomoći ljudima kojima je ona potrebna.

IOM je sudjelovao u kampanjama podizanja javne svijesti koje je Crveni križ organizirao u školama i u sklopu kojih su prevoditelji koji su i sami bili migranti objašnjavali kako su se uspjeli integrirati u hrvatsko društvo i na koji način u sadašnjoj krizi nastoje pomoći drugima.

Sastanak s predstavnikom Hrvatskog Crvenog križa

Hrvatski Crveni križ nacionalno je društvo koje je član Međunarodnog pokreta Crvenog križa i Crvenog polumjeseca. Hrvatski Crveni križ koristi prikupljena financijska sredstva kako bi izbjeglicama osigurao hranu, vodu, higijenske potrepštine i kutije za prvu pomoć. Također im pruža psihosocijalnu potporu. Crveni križ usko surađuje s UNHCR-om, koji također financira njegove aktivnosti.

Hrvatski Crveni križ ima dugu povijest suradnje s Ministarstvom unutarnjih poslova. Potkraj kolovoza 2015. vlada je zadužila Crveni križ da koordinira rad civilnog društva i prikupljanje sredstava za pomoć izbjeglicama. Crveni križ je cijelo vrijeme zadužen za koordinaciju u Prihvatno-tranzitnom centru u Slavonskom Brodu.

Crveni križ je kao prevoditelje angažirao osobe sirijskog, perzijskog i pašunskog podrijetla. Crveni križ sada također pomaže obrazovati osobe bez formalnog obrazovanja kako bi mogle nastaviti raditi kao prevoditelji ili tumači.

Sastanak s predstavnicima ureda UNHCR-a i UNICEF-a u Hrvatskoj

Ured visokog povjerenika Ujedinjenih naroda za izbjeglice (UNHCR) agencija je Ujedinjenih naroda koja je od 1950. godine zadužena za zaštitu, pružanje pomoći i pronalaženje rješenja za izbjeglice, interno raseljene osobe i osobe bez državljanstva. Cilj mu je štititi prava i dobrobit izbjeglica, zbog čega svakom pojedincu nastoji osigurati korištenje prava na azil i pronalaženje sigurnog utočišta u drugoj državi.

Otkako je i Hrvatsku zahvatila migracijska kriza, predstavnici UNHCR-a aktivno rade s migrantima (dijele letke i vodu, razgovaraju s migrantima i pružaju im razne oblike pomoći). Izravna pomoć (pokrivači, plastične cerade za šatore, voda, proteinski keksi itd.) pruža se u skladu sa zahtjevima Hrvatskog Crvenog križa, Ministarstva unutarnjih poslova i drugih ustanova. Osim toga, UNHCR neprestano, 24 sata dnevno pruža pomoć ranjivim skupinama, osobito djeci bez pratnje. U Slavonskom Brodu UNHCR je otvorio terenski ured u kojem radi deset osoba. U Prihvatno-tranzitnom centru UNHCR uz pomoć tumača informira migrante o postupku azila. Letci o tom postupku tiskaju se na nekoliko jezika, u koordinaciji s Ministarstvom unutarnjih poslova.

Fond Ujedinjenih naroda za djecu (UNICEF) međuvladina je organizacija koja od 1946. godine pruža dugotrajnu humanitarnu i razvojnu pomoć djeci i majkama u zemljama u razvoju. Njegove aktivnosti u Hrvatskoj obuhvaćaju tehničku pomoć radi olakšavanja potrage za članovima obitelji i spajanja obitelji te radi jačanja kapaciteta radnika na terenu (uključujući zdravstvene i socijalne radnike te osoblje nevladinih organizacija), zastupanje interesa i podizanje svijesti, stvaranje prostora prikladnih za djecu, kao i dijeljenje paketa s osnovnim potrepštinama za žene i dojenčad, vode, pokrivača i zimске odjeće.

Izaslanstvo EGSO-a saznalo je da je najveći prioritet izbjeglica što brže nastaviti put prema Njemačkoj i dalje. Boje se zatvaranja granica i spremni su učiniti sve kako bi bez odgode nastavili put. Odbijaju liječničku pomoć, a u nekim se slučajevima potrebe djece ne zadovoljavaju.

Predstavnici su pohvalili koordinaciju aktivnosti vlade i Crvenog križa, kao i suradnju s lokalnim vlastima u Slavonskom Brodu. Osobno zalaganje ministra i pomoćnika ministra unutarnjih poslova smatra se izrazito korisnim i pokazuje predanost vlade. Predstavnici su pohvalili ulogu medija u krizi jer su novinari izvještavali na korektan način, bez pretjerivanja. Javno mnijenje o izbjeglicama u Hrvatskoj je dobro, a građani s njima suosjećaju. IOM, UNHCR i UNICEF provode kampanje podizanja svijesti, osobito u Slavonskom Brodu, čije je stanovništvo na početku izražavalo suzdržanost prema izbjegličkom centru na svom području.

Sastanak s predstavnicima Centra za mirovne studije (CMS)

Centar za mirovne studije (CMS) nevladina je organizacija koja promiče nenasilje i društvenu promjenu povezujući obrazovanje, istraživanje i aktivizam. U posljednjih je deset godina CMS prerastao u vodeću organizaciju koja se bavi migracijama, azilom, istraživanjem i zastupanjem interesa. CMS izdaje strateške dokumente i preporuke, ali također radi na terenu. Stalno je prisutan u Slavonskom Brodu, gdje pruža pomoć izbjeglicama i prati primjenu normi u području ljudskih prava. CMS je pokrenuo kampanje i aktivnosti podizanja javne svijesti u kojima sudjeluju osobe migrantskog podrijetla. Te aktivnosti obuhvaćaju sudjelovanje izbjeglica u jednom zagrebačkom nogometnom klubu, predavanja o zemljama podrijetla, sviranje bubnjeva, pripremanje međunarodnih specijaliteta, razmjenu tradicija te objavljivanje bajki iz zemalja iz kojih potječu izbjeglice.

CMS koordinira inicijativu „Dobrodošli“, pokrenutu u rujnu 2015. godine. Inicijativa okuplja više od 60 organizacija civilnog društva, nogometni klub i više od 400 volontera koji izbjeglicama svakodnevno na terenu pružaju pomoć. Članovi inicijative pozvali su donositelje odluka na razini EU-a da uvedu učinkovitije i humanije mehanizme za upravljanje kriznim situacijama na europskoj razini.

Sastanak s predstavnicima Isusovačke službe za izbjeglice (JRS)

JRS je međunarodna katolička organizacija osnovana 1980. godine s ciljem pružanja pomoći izbjeglicama, prisilno raseljenim osobama i tražiteljima azila. JRS zastupa interese tražitelja azila te pruža obrazovne i zdravstvene usluge, pravne savjete za potrebe raznih postupaka, kao i usluge tumačenja. U sadašnjoj krizi izbjeglicama također pruža hitnu pomoć u vidu prehrambenih namirnica i ostalih potrepština te u koordinaciji s drugim organizacijama prisutnima u Slavonskom Brodu.

Izaslanstvo EGSO-a saznalo je da se rad raznih angažiranih nevladinih organizacija međusobno nadopunjuje te da je dobro usklađen. I Katolička crkva u Hrvatskoj ima dobar utjecaj jer je zauzela pozitivan stav prema izbjeglicama.

Sastanak s predstavnicima hrvatskih sindikata SSSH, NHS i MHS

Sindikati kao takvi nisu uključeni u upravljanje izbjegličkom krizom. No ipak prate i nastoje suzbijati diskriminaciju na tržištu rada te pozivaju na pojačanu suradnju među sindikatima u pogledu izbjeglica. SSSH i NHS bili su, kao članovi ETUC-a, aktivno uključeni u prvu međunarodnu konferenciju o izbjeglicama održanu u prosincu u Zagrebu.

Sastanak s predstavnicima udruga poslodavaca, Hrvatske gospodarske komore i Regionalnog centra za razvoj poduzetničkih kompetencija zemalja jugoistočne Europe (SEECEL)

Udruge poslodavaca u ovom se trenutku ne angažiraju izravno oko izbjegličke krize, ali smatraju kako je važno pripremiti se za slučaj da izbjeglice budu premještene u Hrvatsku i da se moraju integrirati na tržište rada. Poslodavci ukazuju na potrebu posebnih vještina u nekim sektorima. Treba provesti dodatna istraživanja kako bi se ustanovilo koji su radni profili potrebni, a to bi pomoglo i u osposobljavanju i integraciji izbjeglica. Treba riješiti i problem priznavanja kvalifikacija. Izbjeglice također mogu dobivati besplatne savjete i podršku kako bi postali poduzetnici. Mogla bi se izraditi baza podataka o poduzećima koja su „pogodna“ za izbjeglice.

Hrvatska gospodarska komora usko surađuje s drugim komorama na zapadnom Balkanu, a planira i zajedničke aktivnosti podupiranja stručnog osposobljavanja i naukovanja. I Eurochambres razmatra nekoliko inicijativa u vezi s izbjeglicama.

SEECEL je nedavno pokrenuo projekt za izbjeglice. Neke od aktivnosti su podizanje svijesti o migrantima poduzetnicima, osnovno osposobljavanje, osmišljavanje instrumenta za dodjelu mikrokredita u svrhu osnivanja poduzeća, mentorstvo i savjetovanje te promicanje dobrih praksi i uspješnih migranata poduzetnika.

Sastanak s predstavnicima Ministarstva vanjskih poslova

Ovo ministarstvo nadležno je za vanjske poslove i međunarodne ugovore te ima važnu pregovaračku ulogu u Vijeću EU-a. Također vodi razgovore o premještanju i ponovnom prihvatu.

U skladu s Odlukom Vijeća iz lipnja 2015. Hrvatska je pristala primiti 550 izbjeglica (400 u okviru premještanja, 150 u okviru preseljenja), što se sada provodi. U odluci novijeg datuma, iz rujna, taj je broj veći i iznosi 1118 izbjeglica, ali ta se odluka još ne provodi.

Hrvatska je u srpnju 2015. formirala interdisciplinarnu stručnu skupinu za izradu operativnog plana premještanja, s naglaskom na integraciji izbjeglica od samog početka. U skupini su zastupljeni predstavnici nadležnih ministarstava i akademske zajednice, a s predstavnicima civilnog društva obavljeno je savjetovanje.

Kad je riječ o suradnji sa susjednim zemljama duž balkanske rute, stanje se nedavno znatno poboljšalo, a svaka je zemlja imenovala osobu za kontakt radi postizanja bolje koordinacije.

Posjet Prihvatno-tranzitnom centru za izbjeglice u Slavonskom Brodu

Taj centar, čiji kapacitet iznosi 5000 osoba, s radom je započeo 2. studenog 2015. Prostran je i dobro opremljen (nekoliko skladišta, sanitetski šator, dobro opremljena zgrada za medicinsko zbrinjavanje akutnih slučajeva te šatori s grijanjem za razne svrhe: šatori s tuševima i krevetima, šator za djecu, šator za registraciju).

U Centru je prisutno otprilike 25 organizacija (uključujući UNHCR, UNICEF, „Save the Children“, organizaciju za medicinsku pomoć Magna, Centar za mirovne studije, JRS, IOM, „Samaritan's Purse“, Hrvatsku baptističku pomoć, Remar) koje uspješno surađuju u pružanju pomoći izbjeglicama, a njihov rad koordinira Crveni križ.

Registraciju obavlja policija. Podaci (ime i prezime, nacionalnost, dokumenti) registriraju se uz pomoć elektroničkog uređaja koji se koristi i za fotografiranje i uzimanje otisaka prstiju.

U roku od dva sata izbjeglice dobivaju informacije i pomoć, ali zbog intenziteta postupka ne uspijevaju se ni odmoriti ni istuširati. Dobivaju i unaprijed pripremljene pakete s hranom, kao i informacije o postupku azila u Hrvatskoj na jezicima izbjeglica (arapskom, perzijskom, urdskom, paštunskom, engleskom). Zatim se ukrcajaju u vlak koji nakon četiri do šest sati vožnje stiže u Sloveniju.

ZAKLJUČCI

Godine 2015., a osobito od rujna, **kroz Hrvatsku je** u smjeru sjevera **prošlo gotovo 600 000 izbjeglica**. Premda Hrvatska ima pravedan i učinkovit sustav azila te dobre uvjete prihvata, između 16. rujna i 31. prosinca 2015. azil su zatražile samo 43 osobe.

Suočena s masovnim priljevom izbjeglica, **Hrvatska je toj situaciji pristupila na odgovoran i human način**. Provedene su brze i učinkovite mjere za osiguravanje primjerenog prihvata, pružanja pomoći, registriranja i informiranja izbjeglica. **Sve su usluge besplatne**, uključujući i prijevoz željeznicom iz Srbije i u Sloveniju, čime je spriječeno krijumčarenje ljudi.

Hrvatske organizacije civilnog društva i međunarodne organizacije imaju važnu ulogu jer podupiru napore vlade da izbjeglicama pruži pomoć i informacije. Hrvatski Crveni križ službeno je zadužen za koordinaciju humanitarnih aktivnosti.

Suradnja između vlade i organizacija je, po svemu sudeći, učinkovita. Formirani su stožeri za koordinaciju aktivnosti, a svakodnevno se održavaju i sastanci u svrhu koordinacije.

Po svoj prilici učinkovita je i **suradnja među organizacijama civilnog društva**, pod vodstvom Crvenog križa, čime se izbjegava dupliciranje napora i zbrka. Hrvatske organizacije surađuju i sa sličnim organizacijama u drugim zemljama (Sloveniji, Mađarskoj i Srbiji). Uzajamno si pomažu i razmjenjuju informacije o izbjegličkim tokovima.

Pomoć koja se pruža izbjeglicama je dobra. **Aдекватne informacije** o mogućnosti traženja azila u Hrvatskoj pružaju se na raznim jezicima izbjeglica. Prihvatno-tranzitni centar za izbjeglice u Slavenskom Brodu ima velike kapacitete i dobro je opremljen. S djecom bez pratnje postupa se na učinkovit način, uz dobru suradnju između vlade i organizacija.

Javnost u Hrvatskoj ima pozitivno **mišljenje** o izbjeglicama, ali budući da je Hrvatska isključivo tranzitna zemlja, utjecaj izbjeglica nije velik. Organizacije civilnog društva pokrenule su brojne kampanje podizanja javne svijesti o izbjeglicama, pri čemu kao uzor služe Hrvati s migrantskim podrijetlom.

Na razini EU-a Hrvatska je zauzela **pozitivno, proaktivno stajalište u pogledu premještanja/preseljenja**, pokazujući solidarnost s drugim državama članicama. Ta se zemlja sada priprema prihvatiti 550 osoba u okviru tog mehanizma.